

INTERNET A SOCIÁLNE SIETE

*DOBRÝ SLUHA,
ZLÝ PÁN*

Čítanie zaujímavostí zo sveta, počúvanie hudby, hľadanie receptov, ale tiež kamarátstiev či dokonca vzťahov... Žijeme v dobe, keď platí známe „ak nie si na Facebooku, neexistuješ“. Za maskou sociálnej siete sme sebaistejší, priamočiarejší, často aj krajší a vtipnejší ako v reálnom živote. Kde však na nás striehne to médiami často zdôrazňované nebezpečenstvo virtuálneho sveta?

TEXT: KOPČOVÁ

SURFUJÚCE MAMIČKY

Na úvod treba uznať jedno. Byť online môže byť fajn. Poklebetíte s priateľmi či bývalými spolužiakmi, ktorých ste roky nevideli. Neunikne vám, kto sa vydal či oženil a komu sa narodilo dieťa. Na sociálnych sieťach často trávia čas aj mamičky na materskej dovolenke. Nie je na tom nič zlé, no stáva sa, že žena sociálnym sieťam absolútne prepadne a buď im venuje všetok voľný čas, alebo dokonca presúva na vedľajšiu koľaj svojich blízkych práve pre tieto vymoženosti internetu. „Sociálne siete a každodenné vyhľadávanie na internete je súčasťou života väčšiny z nás. Žijeme v dobe informácií. A áno, má to výhody i nevýhody. Pre ženy na materskej vytvára virtuálna komunita žien v podobnej životnej situácii určitú alternatívnu sociálnu oporu. Nemala by však nahrádzať rozvíjanie vzťahov v reálnom živote. Ale to je problém nielen mamičiek. Druhý dôležitý význam internetu pre mamičky je vyhľadávanie informácií. Znovu platí to isté – môže to byť veľmi prospešné, ak to má tú správnu mieru,“ domnieva sa psychologička Gabriela Ruttmarová. O čosi pragmatickejšiu hrozbu internetovej komunikácie vyzdvihuje špecialista na oblasť IT, Marek Lompart: „Medzi hlavné hrozby by som uviedol publikovanie informácií z osobného života. Na sociálnej sieti má väčšina ľudí v priateľoch svojich bývalých spolužiakov, kolegov a známych. Sú presvedčení, že informácia o tom, ako pôjdu budúci týždeň na dovolenku, je bezpečná. Môžu ale spraviť veľkú chybu. Príspevok sa zobrazí bývalému kolegovi/spolužiakovi, ktorý túto informáciu povie inému známemu. Po dovolenke sa vráti celá rodinka domov a byť či dom bude vykradnutý.“

INTERNET VS. LEKÁR

Poznáte to – začne vás bolieť niektorá časť tela alebo sa vám vyhodí vyrážka. Aj by ste išli k lekárovi, ale keď si predstavíte plnú čakáreň pacientov, tak dobrý úmysel rýchlo zaženiete. Veď máme internet! A tak „gúglime“ a zistíme, že drobná vyrážka na ruke môže byť od nebezpečného druhu komára, ktorý síce žije len na africkom kontinente, ale môže sa k nám dostať napr. s debničkou exotického ovocia. A katastrofický scenár je na svete. Ešte horší

***INTERNET BY PRE NÁS MAL BYŤ
PORADNÝM ORGÁNOM, NO NIE
LEKÁROM, PSYCHOLÓGOM,
PEDAGÓGOM.***

inzercia BMPF16000364 ▼

prípád je, keď si prostredníctvom sociálnych sietí dávame radiť od úplne neznámych ľudí, ktorí nám garantujú, že poznajú náš novovzniknutý zdravotný problém. „Riziko nesprávnej diagnostiky je hlavné riziko tohto prístupu. Internet by pre nás mal byť poradným orgánom, no nie lekárom, psychológom, pedagógom,“ hovorí psychologička. V prípade mamičiek, ktoré hľadajú vysvetlenie zdravotného problému svojho dieťaťa práve v internetových diskusiách, neskrýva Gabriela Ruttmarová svoje znepokojenie: „Čo ma pri tejto predstave mamy desí, je to, že vynakladá omnoho viac času a energie na virtuálne dohady o tom, čo to asi je a ako postupovať, než na samotné bytie s dieťaťom a prípadné vyhľadanie odborníka. Čo robí dieťa v čase, keď je mu zle a je choré a jeho mamina odpovedá na otázky v diskusii, alebo sleduje názory iných mamičiek? Ale chcem veriť tomu, že takto sa väčšina zodpovedných mám nespráva.“

POZOR NA FOTKY!

Určite nevyzradíme žiadnu novinku tým, že na internete môže každý užívateľ jednoducho a v rých-

losti zverejniť nielen svoje fotografie, ale aj fotografie svojich detí. Avšak v momente, keď niečo zverejní alebo pošle známemu, zároveň túto výsostne súkromnú informáciu aj publikuje. Príspevok sa tak stane verejným a v tom momente už len ťažko zabrániť ďalšiemu šíreniu, prípadným úpravám či použitiu fotografie v iných kontextoch. Ak sa konkrétna fotografia dostane na viacero miest vo virtuálnom svete, nie je jednoduché ju následne odstrániť. Takisto zverejňovanie osobných údajov, ako napríklad popis k fotografiám, by si mal každý rodič premyslieť a upozorniť na to aj svoje deti. „Pri zverejňovaní fotiek na sociálnych sieťach odhaľujeme kus svojho intímneho sveta širokému okoliu. Každý má tieto hranice zdieľania vlastnej intimity nastavené niekde inde. Pri deťoch tu však navyše ide o ďalšiu osobu, za ktorú mám ako matka zodpovednosť. Aj predošlé generácie si odfotili svoje deti obnažené. Ale fotky videli iba najbližší príbuzní pri prezeraní si rodinného albumu.“

Dnes ich rodičia „zavesia na sieť“ a môže sa k nim dostať naozaj ktokoľvek,“ upozorňuje psychologička na reálne nebezpečenstvo, ktoré si väčšina rodičov

FOTO: ISTOCK.COM

neuviedomuje. „Mám dojem, že si často prestávame uvedomovať význam osobného priestoru. Význam zážitku (resp. na fotke zachyteného momentu) sa neumocní množstvom pozitívnych reakcií širokého okolia. Aj keď... áno, zdieľaná radosť je znásobená radosťou, ale preverme si každý u seba, prečo potrebujeme, aby aj ostatní o mne a mojich deťoch vedeli toľko intímností, prečo potrebujeme toľko pozitívnych odoziev?“ zamýšľa sa ďalej odborníčka nad súčasným trendom, ktorému podliehajú masy. Tak či onak, v každom prípade sa treba predovšetkým zamyslieť nad dôsledkami, ktoré môžu vziť z nerozvážneho prístupu k sociálnej sieti.

NÁSTROJ NA ZARÁBANIE

V roku 2015 kolovala po Facebooku fotografia zachytávajúca matku s malým dievčatom napojeným na lekárske prístroje. Mladá Slovenka v texte prosila o finančnú pomoc pre jej ťažko chorú dcérku. Na účet jej pribudlo takmer 6 tisíc eur. Až neskôr sa ukázalo, že išlo o podvod. Fotografiu dievčatina ukradla z profilu cudzinky, ktorá naozaj prosila o pomoc pre dcérku. Slovenka sa nakoniec sama udala na políciu.

Stále častejšie sa na sociálnych sieťach kradne aj identita. Neznámy útočník si na sociálnej sieti vytvorí profil, prostredníctvom ktorého sa prezentuje ako iná osoba. Fotografiu použije z rôznych internetových portálov. Ak útočník ukradne identitu „obyčajnému“ človeku, cieľom je väčšinou jeho zosmiešnenie, prípadne snaha o obohatenie sa (na sociálnych sieťach ponúka na predaj rôzne predmety, záujemcovia mu peniaze pošlú na účet, no a útočník si svoj nový profil následne zruší). Oveľa častejšie sa však kradne identita mediálne známym osobám. Útočník sa vydáva za známu speváčku či herečku a na sociálnej sieti komunikuje v jej mene.

Ide o trestný čin? „V prípade vydávania sa za inú osobu na sociálnych sieťach nemusí ísť vždy o trestný čin. Je potrebné vziať do úvahy a zvážiť všetky okolnosti prípadu, najmä motív a pohnútku páchatelia, rozsah miery porušenia osobnostných práv, dobu trvania nezákonného zásahu a vážnosť ujmy, ktorá bola poškodenému spôsobená,“ hovorí JUDr. Jakub Mandelík, PhD. Podľa právnicka môžeme o trestnom čine hovoriť v prípade závažnejších zásahov do osobnej integrity obete, teda v prípadoch, kedy páchatel spôsobí poškodenému vážnu ujmu tým, že uvedie niekoho do omylu alebo jeho omyl využije. „Za takéto konanie je možné páchatelovi uložiť trest odňatia slobody až na 2 roky a v prípade, ak pre seba alebo iného týmto činom získa značný prospech (26 600 €), je možné uložiť mu trest odňatia slobody až na 5 rokov,“ dodáva.

NOVÝ DRUH ÚTOKOV

Pred tromi rokmi šokovala svet samovražda len dvanásťročnej Rebeccy, ktorá sa stala obeťou kyberšikany (vzniká prostredníctvom elektronických médií – internetu alebo mobilného telefónu – pozn. red.). Výsmech, urážky a výzvy ako „Si hnusná, zomri!“ priviedli školáčku k zúfalému činu. Žiaľ, podobné prípady sa objavujú medzi deťmi a tínedžermi čoraz častejšie. Rebecca bola jednou z najmladších obeť novodobej formy šikanovania. Napadla vám pri tomto príbehu otázka, kde boli jej rodičia? Matka Tricia sa pre dcéru snažila urobiť maximum. Zmenila jej mobilné telefónne číslo, zablokovala konto na internete, dokonca ju umiestnila do inej školy. Najprv sa zdalo byť všetko v poriadku. No online šikana bola nezvláduteľná a skončila sa tragédiou. Psychologička Mgr. Mária Tóthová Šimčáková, ktorá sa témou kyberšikany dlhodobo zaoberá, tvrdí,

PREDNEDÁVNOM ŠOKOVALA SVET SAMOVRAŽDA LEN DVANÁSŤROČNEJ REBECCY, KTORÁ SA STALA OBEŤOU KYBERŠIKANY.

že útočníkom hrá do karát práve anonymita, ktorú internetová komunikácia prináša. „Útočníci navyše nemajú priamy kontakt so svojou obeťou, nevidia dôsledky, ktoré spôsobuje ich osočovanie či zverejňovanie nevhodného obsahu na sociálnej sieti. Majú viac odvahy a absenteje tu morálka a svedomie,“ vysvetľuje. A čo ak sa bude kyberšikana dotýkať vášho dieťaťa? „Dieťa o svojom zážitku často nehovorí a samo nevie, kde je hranica. Je dôležité nájsť osobu (učiteľa, rodiča, kamaráta), ktorá je pre neho nielenže dôveryhodná a zabezpečí mu emočnú podporu, ale zároveň je zdatná v moderných technológiách. Často stačí osobný kontakt takejto osoby s útočníkom. Ten sa zľakne a prestane útočiť,“ radí psychologička.

Na trhu existuje množstvo technických noviniek, ktoré môžu rodičom pomôcť pred nástrahami sociálnej siete. „Prostredníctvom ESET Parental Control môžeme sledovať, čo dieťa robí na sociálnych sieťach a aké stránky si pozerá. Dá sa zabrániť sledovaniu niektorých kategórií stránok, podmienkou však je, aby malo dieťa smartfón alebo tablet s androidom a na ňom internet. Keď požiadate svojho poskytovateľa internetového pripojenia, môžete vyriešiť obmedzenie stránok, ale aj sociálnych sietí vo

svojej domácnosti. Z mojej skúsenosti však môžem povedať, že dieťa všetko prekukne a zabezpečenia tohto typu dlho nefungujú. Často je lepší osobný rozhovor s dieťaťom na túto tému,“ radí Ondrej Macko, šéfredaktor TOUCHIT.sk.

DOBÝ SLUHA, ZLÝ PÁN

Pred pár rokmi doplatila na zverejnenie svojho statusu na Facebooku aj slovenská moderátorka Kristína Kormúthová. Nevhodne zvolené slová s rasovým podtónom, s ktorými sa na sociálnej sieti zdôverila,

ju stáli miesto v športovom spravodajstve. Nebola však prvá ani posledná. Mladá tínedžerka z Texasu sa na sociálnej sieti pošťazovala na svoju novú prácu. Status si však prečítal jej šéf a tak prišla o miesto skôr, ako do zamestnania nastúpila. Ľudia si často neuvedomujú, že ich zverejnené fotografie, súkromné údaje či statusy vidia nielen ich „priatelia“, ale aj „ich priatelia“. Stačí jedno zdieľanie a informáciu, ktorú mali pôvodne vidieť len najbližší, môže vidieť naozaj hocikto. Sociálna sieť však nemusí byť spájaná len s rizikom. Ide o ideálny nástroj

na propagáciu značky, produktov či mena. Pochopil to aj slovenský raper Rytmus, ktorý je každoročne zaradený medzi najsledovanejšie slovenské známe osobnosti na sociálnych sieťach. Stovky fanúšikov informuje o svojich koncertoch, ale aj o svojom súkromí. Nezabúda ani na propagáciu svojej značky tričiek a mikín. Veľmi obľúbené a fanúšikmi navštevované sú aj profily Dominiky Cibulkovej, Majka Spirita, Petra Sagana či Dary Rolins. Neuveriteľný úspech prostredníctvom sociálnych sietí dosiahol aj mladý vlogger GoGo (vlog je vlastne blog, ktorý však

IT ŠPECIALISTA MAREK LOMPART VYSVETLUJE

■ Čím sú sociálne siete pre príliš dôverčivé osoby nebezpečné?

Dôverčivé a najmä menej technicky zdatné osoby majú problém kdekoľvek na internete. Sociálne siete sú bezpečnejšie, keďže sa tieto problémy riešia odborníkmi a programátormi. Napr. nie je problém získať prístup do profilu na sociálnej sieti obyčajným linkom, ktorý bude smerovať na klamlivú prihlasovaciu stránku sociálnej siete. Skúsenejší zistí, že adresa webu nesúhlasí.

■ Ako si možno svoje súkromie na sociálnej sieti chrániť najlepšie, keď už na nej človek chce fungovať?

Pri každom príspevku by mal človek zvážiť, či informácia patrí alebo nepatrí na sociálnu sieť. Veľký boom zažíva sociálna sieť Instagram, kde ľudia pridávajú svoje „krajšie“ fotky zo života. Ale zabúdajú na to, že tieto fotky sú verejne dostupné. Treba predovšetkým myslieť dopredu a dvakrát zvážiť, skôr ako niečo spravíte. Potom sa vám nestane, že video, kde ste na dovolenke spravili „trapas“, bude publikované po celom internete a ešte aj v správach o siedmej.

■ Dá sa vôbec zistiť, ak niekto zneužíva náš osobný profil (sťahuje z neho fotky, kopíruje osobné informácie)?

Ak by sa prihlásil do vášho profilu z iného mesta/krajiny, niektoré sociálne siete majú funkciu upozornenia a následnej možnosti zmeny hesla. Tak isto odporúčam zapnutie dvojstupňového overenia, keď je nutné pri prihlásení sa z iného zariadenia overenie SMS-kou. Pri čítaní osobných údajov a sťahovaní fotiek nie je možné zistiť takúto aktivitu. Môžete sa chrániť iba nastaveniami sociálnej siete. Napr. pri Facebooku zapnúť obmedzenie iba pre priateľov. Alebo zrušenie možnosti vás kontaktovať, ak nie ste priateľom a pod.

neobsahuje text, ale videá, pozn. red.). Mladý Bratislavčan Daniel Štrauch odštartoval svoju kariéru v roku 2011 na YouTube. Je úspešný nielen na Slovensku, ale aj v Čechách. Získal titul najlepšieho youtubera v Česku a Slovensku, vydal knihu a živí ho nielen natáčanie videí, ale aj predaj reklamných predmetov.

Takže i v prípade internetu platí, že môže byť výborným pomocníkom pri práci či získavaní informácií, ale pokiaľ človek koná neuvážene, môže mu veľmi negatívne zasiahnuť do života. ■